

До 60-річчя доктора економічних наук, професора КРАВЦІВА Василя Степановича

Василь Степанович Кравців – відомий вчений у сфері регіональної політики, екологічної безпеки та природокористування, директор Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України, дійсний член Європейської Академії природничих наук.

Василь Степанович Кравців народився 11 вересня 1958 року в с. Колоколин Рогатинського району Станіславської (нині Івано-Франківської) області. У 1980 році закінчив з відзнакою географічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка.

З 1981 року розпочав свою працю у Львівському відділенні Інституту економіки АН України (з 1994 р. – Інститут регіональних досліджень НАН України, з 2014 р. – ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України») на посаді інженера новоствореного наукового підрозділу – відділу еколого-економічних проблем розвитку Західного регіону України.

Тематикою наукових досліджень В. Кравціва на початковому етапі його наукової діяльності були питання збереження природного довкілля у рекреаційних зонах. Уже перші його наукові розробки отримали високу оцінку науковців та практиків. У 1987 році В. Кравців захищає кандидатську дисертацію на тему «Вдосконалення управління охороною навколишнього середовища (на прикладі Карпатського регіону УРСР)» (науковий керівник – Долішній Мар'ян Іванович).

Розвиваючи тематику своїх досліджень у сфері управління природокористуванням й охорони довкілля В. Кравців став одним з ініціаторів запровадження та творців методичних інструментів еколого-економічного регулювання процесів виробництва в Україні.

Запропоновані В. Кравцівим методичні основи впровадження економічних важелів управління охороною навколишнього природного середовища та розроблений під його керівництвом методичний інструментарій з визначення розмірів платежів за збитки, заподіяні забрудненням атмосферного повітря, водного басейну, ґрунтів, порушенням земель, формування природоохоронних фондів були впроваджені у 1989 – 1990 рр. у Львівській, Івано-Франківській та Волинській областях, у Львові та

Тернополі. Це були перші в Україні науково обґрунтовані рішення, які на практиці реалізовували принцип «забруднювач – платить». Пізніше вони були покладені в основу загальнодержавних нормативних документів щодо запровадження економічних методів управління охороною навколишнього природного середовища в Україні і дотепер діють уже у формі екологічного податку.

З 1987 р. В. Кравців очолив відділ еколого-економічних проблем розвитку Західного регіону України, який у 1994 р. перейменовано у відділ регіональної екологічної політики, а у 2014 р. – у відділ регіональної екологічної політики та природокористування. Основними напрямками досліджень наукового підрозділу, очолюваного В. Кравцевим, стали обґрунтування регіональної екологічної політики та розробка ефективних механізмів її здійснення, розробка теоретичних основ формування стратегії освоєння природно-ресурсного потенціалу в контексті сталого розвитку регіону. Під його науковим керівництвом було виконано низку науково-дослідних робіт відомчої, програмно-цільової та госпдоговірної тематики з цієї проблематики.

Серед його вагомих результатів – участь у розробці Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Порядку визначення плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища та Положення про республіканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 18 від 13.01.1992 р., у підготовці Концепції державної регіональної політики України, керівництво фундаментальними та прикладними дослідженнями відділу, які вилилися у розроблення теоретичних засад формування регіональної екологічної політики, визначення її змісту, пріоритетних напрямів та механізмів реалізації, вироблення методологічних підходів до формування регіональних природоохоронних програм.

Під науковим керівництвом і безпосередньою участю В. Кравціва було розроблено низку регіональних програм у сфері екологічної безпеки, рекреаційного природокористування, комплексного соціально-економічного розвитку, які затверджені регіональними й місцевими органами влади. Серед них проекти державних програм соціально-економічного розвитку Карпатського регіону та Поділля, Програма охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 1999-2002 рр., Програма розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області на 2003-2007 роки, Програма охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 2009-2012 роки тощо.

У 2007 році В. Кравців у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України захищає докторську дисертацію на тему «Регіональна екологічна політика в умовах становлення ринкової економіки в Україні (теорія, методи, практика)» (наукові консультанти Долішній М. І., Данилишин Б. М.) та отримує вчений ступінь доктора економічних наук за спеціальністю – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища). У 2010 році він отримує наукове звання професор (спеціальність – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка).

З осені 2006 р. В. Кравців очолює Інститут регіональних досліджень НАН України. Попри завантаженість на посаді директора Інституту В. Кравців продовжує здійснювати наукове керівництво дослідженнями у сфері актуальних проблем регіоналістики – формування політики сталого розвитку гірських територій, досягнення екологічної безпеки, вдосконалення адміністративно-територіального устрою України тощо.

Зокрема, у 2009 р. на замовлення Міністерства регіонального розвитку та будівництва України було розроблено проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні». Підготовлені наукові рекомендації щодо забезпечення сталого розвитку гірських територій увійшли до Резолюції і Рекомендацій «Сталий розвиток гірських районів і досвід Карпатських гір» Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (2010 р.) У 2012 р. розроблено проект «Концепції Державної програми сталого розвитку Українських Карпат як складової частини програми Європейського Союзу «Карпатський простір», а у 2013 р. – проекти законодавчих та нормативних актів щодо спеціального режиму інвестиційної діяльності у гірських зонах України (законопроект № 4102 «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України» був зареєстрований Верховною Радою України 18.02.2016 р.). Комітетом з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Верховної Ради України були також схвально оцінені наукові розробки з регулювання екологічної безпеки у транскордонних регіонах України.

З 2014 р. під керівництвом В. Кравціва проводяться дослідження проблем реформування адміністративно-територіального устрою й розвитку місцевого самоврядування в Україні. Зокрема, підготовлено Концепцію та Основні положення адміністративно-територіальної реформи в Україні, обґрунтовано перспективну систему адміністративно-територіальних одиниць, визначені функції та повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування за рівнями адміністративно-територіального устрою. За результатами досліджень підготовлено та скеровано до центральних і регіональних органів державної влади низку методичних та науково-експертних матеріалів з питань реформування адміністративно-територіального устрою, моделювання територіальних громад базового рівня в Україні, які отримали схвальну оцінку Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Верховної Ради України, регіональних органів влади.

Новаторські методологічні підходи та результати досліджень В. Кравціва з проблематики екологічної безпеки, раціонального природокористування, регіональної екологічної політики, реформування адміністративно-територіального устрою були розкриті у низці монографій. Серед них колективна монографія «Стратегія екологічної безпеки (регіональний контекст)» / під ред. М. І. Долішнього, В. С. Кравціва. – Львів, 1999; монографія В. Кравціва «Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації)» – Львів, 2007; колективна монографія «Екологічна безпека та природно-ресурсний потенціал» 8-ми томної монографії «Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку» за наук. ред. В. Кравціва – Львів, 2013; колективна монографія: «Адміністративно-

територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування» – Львів, 2016. Загалом, В. Кравцівим опубліковано близько 200 наукових праць, з них 15 монографій.

За час його перебування на посаді директора, незважаючи на складні умови функціонування наукової сфери, Інститут зберіг свій творчий потенціал та позиції провідної наукової установи у сфері регіональної політики та транскордонного співробітництва. На даний час в Інституті склався висококваліфікований колектив вчених та спеціалістів, здатних успішно вирішувати поставлені перед ним наукові завдання. В Інституті створені відомі в державі наукові школи з проблем регіоналістики та транскордонного співробітництва. Кадрова політика в Інституті здійснювалась з орієнтацією на підвищення професійного рівня наукових кадрів, їх омолодження, поповнення науковцями вищої кваліфікації.

В ході виконання науково-дослідних робіт та практичного впровадження їх результатів важливим напрямом у роботі керівника наукової установи є розвиток співпраці з центральними та регіональними органами влади, науковими установами та вищими навчальними закладами, громадськими організаціями та підприємницькими структурами. В. Кравців входить до складу консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України – Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку, Міжвідомчої координаційної комісії з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади у Львівській області. Він є головою секції економіки Західного наукового центру НАН України і МОН України, керівником секції регіональних досліджень Академії економічних наук України та заступником голови Координаційної ради науково-навчального комплексу «Економосвіта».

В. Кравців є ініціатором і безпосереднім організатором багатьох науково-практичних конференцій та круглих столів, присвячених актуальним проблемам регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема, низки міжнародних конференцій з проблематики сталого розвитку Карпат, щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Територіальний розвиток та регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ», наукових читань з питань регіоналістики пам'яті академіка НАН України М. І. Долішнього тощо.

Як головний редактор журналу «Регіональна економіка» та збірника наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України», значну увагу у своїй роботі він приділяє забезпеченню видавничої діяльності Інституту. Періодичні наукові видання Інституту входять до міжнародних наукометричних баз, а сьогодні науково-практичний журнал «Регіональна економіка» в системі Google Scholar входить до числа провідних вітчизняних періодичних наукових видань економічного профілю.

В сучасних умовах євроінтеграції В. Кравців активно працює над розвитком міжнародного наукового співробітництва Інституту та долученням науковців установи до європейського дослідницького простору. Він є дійсним членом Європейської Академії природничих наук (м. Ганновер). За період його перебування на посаді керівника установи укладено низку угод про співпрацю із науковими установами та університетами Польщі, Румунії, Білорусі, Сербії, Словаччини, в рамках яких здійснюється підготовка спільних проектів та

монографій, публікація статей у виданнях установ-партнерів, організація спільних наукових конференцій, стажування науковців тощо. Зокрема, налагоджено плідну співпрацю та виконуються дослідницькі проекти спільно із академічними установами Польщі та Румунії. Успішно розвивається співробітництво з польськими установами у рамках діяльності наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат Україна-Польща», створеного у 2013 р., у якому В. Кравців є координатором кластеру з української сторони. У 2014 р. він отримав почесну відзнаку Головного статистичного управління Польщі.

За плідну наукову та активну науково-організаційну діяльність В. Кравців нагороджений почесними грамотами та відзнаками центральних та регіональних органів влади, Президії НАН України. У червні 2018 року Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».